

Riktlinjer för arvoden och ersättningar till ställföreträdare

Riktlinjer för arvoden och ersättningar till ställföreträdare under tillsyn av Sydvästra Värmlands och norra Dalslands överförmyndarnämnd

Sammanfattning om ändringar

Anpassning av arvodesriktlinjer har gjorts utifrån ändrad lagstiftning inom ställföreträdarsområdet som träder i kraft 2026-07-01. Dessa ändringar i Föräldrabalken innebär bland annat att omfattningen förvalta egendom, bevaka rätt samt sörja för person, för nya/förändrade uppdrag ersätts med två nya begrepp: ekonomiska och personliga angelägenheter. Ett förordnande kan omfatta en eller flera delar.

Allmänt

Sveriges kommuner och regioners rekommendationer för arvoden, cirkulär 22:31, ligger till grund för överförmyndarnämndens riktlinjer på området. Nytt cirkulär för arvode väntas 2026. Inom kort väntas även ändrad lagstiftning gällande god man till ensamkommande barn.

Ställföreträdare har rätt till ett skäligt arvode för uppdraget och ersättning för de utgifter som har varit skäligen påkallade för uppdragets fullgörande (FB 12 kap. 16 §, FB 12 kap. 16 a-b § samt FB 6 kap. 10 f §). Ställföreträdaren har naturligtvis endast rätt till ersättning för de uppdrag som denne är förordnad för. Lagstiftaren säger att ett uppdrag som god man eller förvaltare till stor del är ett ideellt uppdrag. Därför kan i regel inte ställföreträdare förvänta sig att få ett arvode som kan jämföras med lön och som omfattar allt vad denne har utfört för sin huvudman eller få ersättning för förlorad arbetsförtjänst. Professionella ställföreträdare som är anställda (yrkesmässiga ställföreträdare) får även förordnas om det finns särskilda skäl se FB 11 kap. 12a §, se arvodesriktlinjer för yrkesmässiga ställföreträdare.

I samtliga ställföreträdarens uppdrag ingår att ha kontakter med överförmyndaren, upprätta förteckning, årsberättelse/slutberättelse samt att upprätta årsräkning/sluträkning i de uppdrag där ekonomisk förvaltning förekommer, detta utan särskild ersättning. Detta gäller såväl för gode män och förvaltare som för förordnad förmyndare.

Betalningsansvar

Huvudregeln är att det är huvudmannen som står för arvode och kostnadsersättning till ställföreträdaren enligt FB 12 kap 16 §. Om huvudmannen har inkomster som överstiger 2,65 gånger det vid tiden aktuella prisbasbeloppet eller har tillgångar som överstiger 2 gånger detta prisbasbelopp står huvudmannen för ställföreträdarens arvode och kostnadsersättning med den del som var för sig överstiger dessa beloppsgränser.

Arvodesgrundande tillgångar är sådana som lätt kan realiseras och inte består av en fastighet som huvudmannen använder som bostad eller tillgångar som är testamenterade till huvudmannen med villkor att de inte får avyttras.

Arvodesgrundande inkomst är skattepliktig inkomst (brutto) Ej arvodesgrundande inkomster är skattefria inkomster och utbetalningar t.ex. bostadstillägg, försörjningsstöd och habiliteringsersättning.

Dödsbon

Utgifter som avser vård av någons rätt i oskiftat dödsbo ska betalas med dödsboets medel, om inte särskilda skäl föranleder något annat.

Föräldrar

Föräldrar som är förmyndare har endast rätt till arvode och kostnadsersättning om det finns särskilda skäl hänförliga till förvaltningen av den underåriges egendom. Deras arvode och ersättning betalas i så fall alltid av den underårige eller om det gäller dödsboförvaltning med dödsboets tillgångar.

Generella undantag

Överförmyndarnämnden har alltid rätt att göra avsteg (åt båda håll) från huvudregeln om vem som står för arvode och kostnadsersättning om det finns särskilda skäl. Särskilda skäl till fördel för huvudmannen kan vara höga vårdkostnader eller om det t ex i dödsbo inte finns tillräckligt med pengar till begravningen/eller om pengarna tar slut i dödsboet (under ett halvt prisbasbelopp). Avsteg från huvudregeln om att huvudmannen ska betala arvodet kan även i undantagsfall göras, om det finns särskilda skäl, då ställföreträdaren inte kunnat få ut sitt arvode efter sex månader från beslut om arvode.

Förbehållsbelopp

I de fall där huvudmannen har en inkomst som överstiger 2,65 prisbasbelopp och av det skälet därför ska stå för arvodet enligt huvudregeln har vi möjlighet att välja att endast arvodesgrundande tillgångar som överstiger 20 % av prisbasbeloppet vid tiden för arvodering tas i anspråk för att bekosta arvodet. Resterande del står kommunen för.

Ex.1 Huvudmannen ska enligt arvodesbeslutet betala 20 000 kr inklusive kostnadsersättningar och avgifter till sin ställföreträdare.

Huvudmannen har enligt årsbesked tillgångar på 25 000 kr

Prisbasbeloppet det år då arvodesbeslutet fattas är 60 000 kr.

20 % av 60 000 är 12 000 kr. Detta är alltså huvudmannens förbehållsbelopp.

Om huvudmannen skulle stå för arvodet skulle han/hon ha kvar 5000 kr. Kvarvarande tillgångar hamnar då 7000 kr under förbehållsbeloppet. Betalningsutrymmet är därför 13 000 kr i detta fall.

Arvodet kan nu istället delas som så att huvudmannen står för 13000 kr och kommunen står för 7 000 kr.

Huvudmän som har arvodesgrundande tillgångar under förbehållsbeloppet behöver inte stå för någon del av sitt arvode om vi väljer att tillämpa detta undantag.

Utgångspunkten för arvodesgrundande tillgångar är vad som framgår i räkningen som granskats.

Tillämpning av förbehållsbeloppet är ett undantag som ska kombineras med en förklaring att ställföreträdaren till nästa redovisningsperiod förväntas:

- Försöka spara undan till sitt arvode
- Begära nedsättning av avgifter som måste ta hänsyn till ett godmansarvode.
- Begära återbetalning/nedsättning av utmätning eller andra tvingande avbetalningar som måste ta hänsyn till ett godmansarvode.
- Begära uppräknings av bidrag som påverkas av kostnaden för godmansarvode.
- Ha en dialog med huvudmannen om att fortsatt hög konsumtion som inkräktar på godmans arvode kan innebära att godmanskabet upphör eller övergår till förvaltarship.

Endast när det föreligger särskilda skäl kan förbehållsbeloppet tillämpas mer än en period för samma huvudman. Ett sådant skäl kan vara att den första perioden är orimligt kort för att hinna ställa om ekonomin eller att ingen förbättring av betalningsförmågan skett trots ovanstående åtgärder.

Sänkt arvode

En ställföreträdarens arvode kan sänkas om uppdraget missköts eller om ställföreträdaren agerat på ett sätt som inte varit till huvudmannens nytta. Arvodet kan även sänkas vid bristande redovisning eller övrig efterlevnad av föräldrabalkens krav såsom att redovisningen ska ha varit inlämnad i tid.

Bevaka rätt

Att bevaka rätt ingår normalt i ställföreträdarens uppdrag att förvalta sin huvudmans egendom och sörja för hans/hennes person. Men det kan uppstå speciella händelser utöver de normalt förekommande, t.ex. att huvudmannen blir delägare i ett dödsbo eller att dennes fastighet ska säljas då det är lämpligare att arvoda per timme. Ställföreträdaren ska noggrant beskriva de uppgifter som utförts och ange tidsåtgången.

Max 30 timmar

Kategori 1

T.ex. lägenhetsavveckling, försäljning av fastighet eller bostadsrätt med hjälp av mäklare, boutredning och arvskifte, kontakter med fordringsägare, större insatser kopplat till assistansersättning, skuldsanering eller andra insatser för den enskilde.

200-300 kr/tim.

Kategori 2

Mer kvalificerat arbete vid boutredning och arvskifte, överklagan/process kring personlig assistans eller andra välfärdsförmåner där insatser är av kvalificerad art och av större juridisk karaktär.

300-400 kr/tim.

Kategori 3

T.ex. medverkan vid domstolsförhandlingar, förlikningsavtal och annat renodlat kvalificerat juridiskt arbete

400-550 kr/tim.

Endast delen bevaka rätt inom ramen för ett ordinarie uppdrag som god man eller förvaltare med full omfattning specificeras inte, men ingår delvis i posten förvalta egendom och/eller sörja för person. Denna del utgör normalt 5 %

För ett ordinarie uppdrag som ställföreträdare med omfattningen:

sörja för person + bevaka rätt

eller

förvalta egendom + bevaka rätt

ska det sammanlagda normalarvodet vara 15 % av prisbasbeloppet. Detta innebär att grundnivån (10 %) höjs med ett tillägg på 5 %, eftersom det sällan går att avgränsa ett uppdrag med denna omfattning.

Förvalta egendom

Ställföreträdaren ska förvalta huvudmannens tillgångar på bästa sätt för denne såsom att betala räkningar, göra omplaceringar m.m. Tillgångarna ska i skälig omfattning användas för huvudmannens uppehälle, utbildning och nytta i övrigt. De tillgångar som därutöver finns ska enligt huvudregeln placeras tryggt och ge en skälig avkastning (12 kap.4 § FB).	
<i>Kategori 1</i> Huvudmannen har ett person-/transaktionskonto, ev. också ett sparkonto med ett mindre belopp. Denne förvaltar delvis själv sina tillgångar. Ställföreträdaren betalar ut fickpengar ett par gånger i månaden och/eller har ordnat autogiro på de flesta transaktioner. Om medel lämnats till personal i huvudmannens boende eller annan aktör, ska ställföreträdaren regelbundet kontrollera redovisning som ska föras hos mottagaren. Ställföreträdaren ansöker om bidrag och ersättningar.	10 - 15 % av prisbasbeloppet (PBB)¹
<i>Kategori 2</i> Ställföreträdaren förvaltar huvudmannens samtliga tillgångar. Det kan komma att krävas en mer aktiv förvaltning av ställföreträdaren såsom omplaceringar och andra löpande åtgärder under året. Förutom vad som angetts under kategori 1 betalar t.ex. ställföreträdaren ut fickpengar flera gånger per vecka och har oftare kontakt med myndigheter (t.ex. om skuldsanering) och banker eller andra finansrörelser. Kan förekomma finansiella åtgärder i ett oskiftat dödsbo eller näringsverksamhet av mer periodisk karaktär	15 - 30 % av PBB
<i>Kategori 3</i> Förutom under kategori 1 och 2 upptagna uppgifter ansvarar ställföreträdaren för t.ex. skötsel av huvudmannens fastighet med därtill hörande förvaltningsuppgifter (inkassering av hyra, betalning av utgifter, förhandlingar m.m.), övervakning av affärsrörelse, upprättande av en omfattande deklaration och komplicerad årsredovisning till överförmyndarnämnden.	30-35 % av PBB

¹ 2025 års prisbasbelopp är 58 800 kr

Sörja för person

Med sörja för person menas att ställföreträdaren ska <i>se till att</i> huvudmannen får den hjälp och det bistånd denne behöver och har rätt till. Ställföreträdaren ska inte utföra de uppgifter som t.ex. åligger socialtjänsten (prop. 1979/80:1 Om socialtjänsten s. 227 f. och SOU 2004:112 s. 461). Om denne ändå åtar sig sådana uppgifter kan han eller hon inte räkna med att få ersättning för detta.	
<i>Kategori 1</i> Ett besök per månad, kontakt per telefon eller genom annan teknik med huvudmannen och/eller boendet, ajourhållning om den personliga situationen.	10 -15 % av PBB
<i>Kategori 2</i> Kontakt med huvudmannen flera gånger per månad genom personliga besök och flera telefonsamtal eller med annan teknik varje månad med huvudmannen, anhöriga, boendet, kontaktpersoner, personliga assistenter, andra stödpersoner och myndigheter.	15-30% % av PBB
<i>Kategori 3</i> Mycket stora insatser och stort personligt engagemang av ställföreträdaren för att kvalitativt samordna och säkra upp de resurser som krävs för att huvudmannens behov av omsorg ska kunna tillgodoses. Detta sker exempelvis genom flera besök i veckan hos huvudmannen eller andra kontakter, många och omfattande kontakter med boendet, utförare av insatser, anhöriga och myndigheter.	30-35 % av PBB

Ekonomiska angelägenheter – gällande från och med 2026-07-01

Ställföreträdaren ska förvalta huvudmannens tillgångar på bästa sätt för denne såsom att betala räkningar, göra omplaceringar m.m. Tillgångarna ska i skälig omfattning användas för huvudmannens uppehälle, utbildning, nytta samt välbefinnande i övrigt. De medel som inte används för sådana ändamål ska placeras tryggt och så att de ger skälig avkastning (12 kap.4 § FB).

Ställföreträdaren ska ha översikt över huvudmannens tillgångar (fast egendom, kontanta medel, aktier och andra tillgångar) och utgifter. Uppdraget innefattar även att lämna korrekta uppgifter till myndigheter för ersättningar och avgifter, underteckna avtal för exempelvis bostad samt att bevaka huvudmannens rätt i dödsbo.

Det kan även finnas områden med förekomst inom både personliga och ekonomiska angelägenheter så som t ex tillgång till färdtjänst, avtal för telefon/el/tv och tidningar, ansökan om bidrag samt bestrida fakturor.

Kategori 1

Huvudmannen har ett färre antal bankkonton (transaktionskonto/fickpengskonto/sparkonto) med få transaktioner och inga större tillgångar på bankkonton. Alternativt: huvudmannen förvaltar delvis själv sina tillgångar. Ställföreträdaren betalar ut fickpengar ett par gånger i månaden och/eller har ordnat autogiro på de flesta transaktioner. Ställföreträdaren ansöker om "normala" bidrag och ersättningar hos kommun/myndighet. Ett besök per månad, kontakt per telefon eller på annat sätt etablera kontakt med huvudmannen för att informera huvudmannen om vad som händer i uppdraget.

10 - 15 % av pris-basbeloppet (PBB)²

Kategori 2

Ställföreträdaren förvaltar huvudmannens samtliga tillgångar, av större karaktär. Det kan komma att krävas en mer aktiv förvaltning av ställföreträdaren såsom omplaceringar och andra löpande åtgärder under året.

Förutom vad som angetts under kategori 1 betalar t.ex. ställföreträdaren ut fickpengar flera gånger per vecka och har oftare kontakt med myndigheter (t.ex. om skuldsanering) och banker eller andra finansrörelser. Kan förekomma finansiella åtgärder i ett oskiftat dödsbo eller näringsverksamhet av mer

15 - 30 % av PBB

² 2025 års prisbasbelopp är 58 800 kr

periodisk karaktär. Flera besök per månad hos huvudmannen och/eller andra aktörer (anhöriga, boendet, myndigheter) för att informera huvudmannen. Flera telefonsamtal till huvudman och/eller andra aktörer inom uppdragsområdet "ekonomiska angelägenheter"	
<i>Kategori 3</i> Förutom under kategori 1 och 2 upptagna uppgifter ansvarar ställföreträdaren för t.ex. skötsel av huvudmannens fastighet med därtill hörande förvaltningsuppgifter (inkassering av hyra, betalning av utgifter, förhandlingar m.m.), övervakning av affärsrörelse, upprättande av en omfattande deklaration och komplicerad årsredovisning till överförmyndarnämnden. Mycket stora insatser och mycket stort personligt engagemang av ställföreträdaren för att kvalitativt samordna och säkra upp de resurser som krävs för att förvalta huvudmannens ekonomiska angelägenheter. Detta sker exempelvis genom många besök/kontakter per vecka hos huvudmannen eller andra aktörer.	30-35 % av PBB

I ett uppdrag som endast avser delen ekonomiska angelägenheter skall normalarvode vara 15% av prisbasbeloppet.

Personliga angelägenheter – gällande från och med 2026-07-01

Med personliga angelägenheter menas att ställföreträdaren ska intressebevaka huvudmannens personliga omständigheter och se till huvudmannens välbefinnande på ett generellt plan. Se till så att huvudmannen har tillgång till omsorg och sociala aktiviteter; lämpligt boende, hemtjänst, kontaktperson etc. Hjälpa till i kontakter med hälso- och sjukvården samt den sociala omsorgen.

Det kan även finnas områden med förekomst inom både personliga och ekonomiska angelägenheter så som t ex tillgång till färdtjänst, avtal för telefon/el/tv och tidningar, ansökan om bidrag samt bestrida fakturor.

Personlig omvårdnad, beslut om medicinsk vård och att fatta beslut i strikt personliga angelägenheter (som t ex beslut om äktenskap, abort och verkställighet av flytt) ingår inte i rollen som god man eller förvaltare. Ställföreträdaren ska inte utföra de uppgifter som t.ex. åligger socialtjänsten (prop. 1979/80:1 Om socialtjänsten s. 227 f. och SOU 2004:112 s. 461). Om denne ändå åtar sig sådana uppgifter kan han eller hon inte räkna med att få ersättning för detta.

Kategori 1

Ett besök per månad, kontakt per telefon eller på annat sätt etablera kontakt med huvudmannen för att informera huvudmannen om vad som händer i uppdraget och för att säkerställa huvudmannens välbefinnande. Se till och kontakta grundläggande nätverk så att huvudmannen har rätt kommunala insatser utifrån behov.

10 -15 % av PBB

Kategori 2

Flera besök per månad hos huvudmannen och/eller andra aktörer (anhöriga, boendet, myndigheter) för att informera huvudmannen och säkerställa huvudmannen välbefinnande. Flera telefonsamtal till huvudman och/eller andra aktörer inom uppdragsområdet "personliga angelägenheter" .

15-30% % av PBB

<i>Kategori 3</i> Mycket stora insatser och mycket stort personligt engagemang av ställföreträdaren för att kvalitativt samordna och säkra upp de resurser som krävs för att huvudmannens behov av omsorg ska kunna tillgodoses. Detta sker exempelvis genom flera besök i veckan hos huvudmannen eller andra kontakter, många och omfattande kontakter med boendet, utförare av insatser, anhöriga och myndigheter.	30-35 % av PBB
--	-----------------------

I ett uppdrag som endast avser delen personliga angelägenheter skall normalarvode vara 15% av prisbasbeloppet.

Övriga ersättningar

Extra ersättning för nya uppdrag

Vid start av ett nytt uppdrag som god man enligt 11 kap. 4 § eller förvaltare enligt 11 kap 7 §. Denna extra ersättning utgår inte om ställföreträdaren redan innan förordnandet har skött om huvudmannens angelägenheter på liknande sätt, men i någon annan form.	
Extra insatser första året vid nytt uppdrag, även vid byte.	1 500 kronor

Extraordinära insatser

Extraordinära insatser som inte ryms inom övriga arvodesnivåer, men klart ingår i uppdragets omfattning och inte kunnat undvaras eller utförts av någon annan.	Enligt det som sägs om bevaka rätt/personliga angelägenheter/ekonomiska angelägenheter.
--	---

Kostnadsersättningar

Resor och andra omkostnader som kommer flera huvudmän till del ska delas upp på ett rättvisande sätt mellan dessa. Ställföreträdare med flera huvudmän bör försöka samordna sina besök, möten m.fl. insatser så det inte krävs fler resor än nödvändigt.

Kostnader för telefon, porto m.m. i uppdrag som god man enligt 11 kap. 4 §, förvaltare enligt 11 kap 7 § eller god man för ensamkommande barn.	2 % av PBB
<u>Eller</u> nödvändiga kostnader som ovan (för alla förordnade ställföreträdare).	Mot underlag
Resersättning med egen bil.	25 kr/mil
Resersättning för andra färdmedel	Mot underlag
Kostnadsersättning i form av kilometersättning, vid ärenden som inte leder till förordnande, kan ersättas efter beslut av nämnd. Anspråksbegäran om kilometerersättning ska inkomma med motivering.	25kr/mil Undantagsfall Kommunen står för arvodet
Resor för besök som anhörig till huvudmannen och transport till aktiviteter ersätts inte som kostnadsersättning.	

Övriga ställföreträdarskap

FB 11 kap. 1 § God man i förmyndarens ställe vårda den underåriges angelägenheter	5 % av PBB
FB 11 kap. 2 § Ärenden om bördstalan eller andra jävsförhållanden.	Enligt vad som sägs om bevaka rätt dock minst 1 500 kr/uppdrag.
FB 11 kap. 3 § Ärenden om att bevaka rätt och förvalta egendom för bortavarande.	Enligt vad som sägs om bevaka rätt dock minst 1 500 kr för år 1 och minst 1000 kr för år 2+
Särskild förordnad vårdnadshavare	5 % av PBB
Förordnade förmyndare och medförmyndare enligt FB 10 kap 8 §. Vid komplicerade förhållanden enligt det som sägs om att bevaka rätt och förvalta egendom.	5-10 % av PBB
Tillfällig vårdnadshavare.	Enligt samma nivå som god man för ensamkommande barn

Arvode för god man till ensamkommande barn (Lag 2005:429)

Från den 1 januari 2018 utgår normalt ett arvode om 35 procent av prisbasbeloppet per år när barnet är asylsökande (motsvarar 2,92 % av prisbasbeloppet per månad). Ovanstående arvode för god man gäller till och med den dagen barnet skrivs ut till kommunen efter beviljat uppehållstillstånd PUT/TUT (Permanent/Tillfälligt uppehållstillstånd).
Från och med den dagen barnet skrivs ut till kommunen efter beviljat uppehållstillstånd utgår ett arvode om 22 % av prisbasbeloppet per år (motsvarar 1,83 % procent av prisbasbeloppet per månad).

I de fall uppdraget innebär högre eller lägre arbetsinsats än den tid som ett uppdrag vanligtvis omfattar eller om det föreligger brister i gode mannens utövande av uppdraget, kan nivån för arvode justeras.	
Extra arvode vid heldagsresor eller möten med Migrationsverket som den gode mannen är kallad till.	200 kr/tim
Extra arvode för god man utges i undantagsfall när uppdraget blir betydligt mer omfattande än vad som kan förutses. Extra arvode ska diskuteras med handläggare på överförmyndarenheten för godkännande innan extra insatser genomförs.	200 kr/tim
Resersättning med egen bil eller andra färdmedel.	Samma som för övriga ställföreträdare
Kostnader för telefon, porto m.m.	Samma som för gode män enligt FB 11 kap. 4 §